

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคเลปโตสไปโรซิส จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1973 : 727) ได้จำนวน 400 คน วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

การวิจัยระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) คือ นักวิชาการสาธารณสุข จากสำนักงานป้องกันและควบคุมโรคที่ 7 อุบลราชธานี จำนวน 2 คน นักวิชาการสาธารณสุข จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน 1 คน สาธารณสุขอำเภอ 1 คน นักวิชาการสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ จากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ จำนวน 2 คน จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล จำนวน 7 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) จำนวน 7 คน ประชาชนที่เคยป่วยด้วยโรคเลปโตสไปโรซิส จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

การวิจัยระยะที่ 3

กลุ่มเป้าหมาย ในการวิจัยระยะที่ 3 เป็นการทดลองใช้รูปแบบการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส ของประชาชนกลุ่มเสี่ยง ในหมู่บ้านที่มีการระบาด ด้วยโรคเลปโตสไปโรซิส 3 ปี ย้อนหลัง (พ.ศ. 2553-2555) กลุ่มทดลอง ได้แก่ ประชาชนกลุ่มเสี่ยงบ้านมะขาม หมู่ที่ 5 ตำบลไพรบึง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 50 คน และกลุ่มควบคุม ได้แก่ ประชาชนกลุ่มเสี่ยง บ้านปราสาทเขื่อนเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลปราสาทเขื่อน อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 50 คน ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงสูงสุดในครัวเรือน และเข้าร่วมโครงการโดยความสมัครใจ วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

5. ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยระยะที่ 1

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส คือ

- 1.1 ความรู้
- 1.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
- 1.3 แรงจูงใจ
- 1.4 ความตระหนัก
- 1.5 ความเชื่อด้านสุขภาพ

2. ตัวแปรต้นกลาง คือ เจตคติต่อโรคเลปโตสไปโรซิส และ การมีส่วนร่วม
ในกิจกรรมการป้องกันควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส

3. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ซึ่งเป็นปัจจัยผลลัพธ์ คือ พฤติกรรม
การป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส ของประชาชนกลุ่มเสี่ยง จังหวัดศรีสะเกษ

การวิจัยระยะที่ 2

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างรูปแบบการป้องกันและควบคุมโรค
เลปโตสไปโรซิส ของประชาชนกลุ่มเสี่ยง จังหวัดศรีสะเกษ โดยผู้วิจัยสร้างรูปแบบจำลอง
การป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส ของประชาชนกลุ่มเสี่ยงขึ้น จากการนำปัจจัยที่ส่ง
ผลต่อการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส ของประชาชนกลุ่มเสี่ยง อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 จากการวิจัยระยะที่ 1 มาสร้างเป็นรูปแบบจำลอง แล้วจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ
(Workshops) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) จำนวน 30 คน เพื่อวิพากษ์และเสนอแนะ
รูปแบบที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) แล้วนำเสนอผลการวิพากษ์
และข้อเสนอแนะของแต่ละกลุ่ม มาสรุปและอภิปรายผลทั้งหมดในที่ประชุมใหญ่ (Brain Storming)
แล้วนำเสนอผลการเสนอแนะในภาพรวม มาปรับปรุงรูปแบบการป้องกันและควบคุมโรคเลปโต
สไปโรซิสให้สมบูรณ์ เสร็จแล้วผู้วิจัยนำรูปแบบการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส
ที่ปรับปรุงแล้วจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) ไปเสนอผ่านความเห็นชอบจาก
ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรง จำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการปรับปรุงให้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์
ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปทดลองใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

การวิจัยระยะที่ 3

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อทดลองใช้รูปแบบการป้องกันและควบคุมโรค
เลปโตสไปโรซิส ของประชาชนกลุ่มเสี่ยง จังหวัดศรีสะเกษ

1. ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส
ของประชาชนกลุ่มเสี่ยง จังหวัดศรีสะเกษ

2. ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส
ของประชาชนกลุ่มเสี่ยง จังหวัดศรีสะเกษ และตัวแปรอิสระจากการวิจัยระยะที่ 1 ที่พบว่า
ส่งผลต่อการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส ของประชาชนกลุ่มเสี่ยง อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบ หมายถึง วิธีการ กิจกรรม แผนงาน โครงการ หรือแนวทางปฏิบัติ ในการ ป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส ของประชาชน ที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดีขึ้นหรือได้ผลดีมากขึ้น

2. ประชาชนกลุ่มเสี่ยง หมายถึง ประชาชนจังหวัดศรีสะเกษ ที่มีอายุระหว่าง 15- 60 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือมีกิจกรรมต้องลงแช่น้ำโคลนเป็นประจำ เช่น ทอดแหหาปลา เกี่ยวหญ้าบริเวณที่มีน้ำขัง เก็บผักในหนองน้ำ เป็นต้น

3. โรคเลปโตสไปโรซิส หมายถึง กลุ่มอาการของโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย เลปโตสไปรา (Leptospira interrogans) ที่ติดต่อมาจากสัตว์สู่คน เช่น หนู สุกร โค กระบือ เป็นต้น การติดเชื้อมีได้ตั้งแต่ไม่ปรากฏอาการ มีอาการเล็กน้อย มีอาการรุนแรง หรือถึงขั้น เสียชีวิต อาการและอาการแสดง คือ มีไข้เฉียบพลัน มีอาการปวดศีรษะ และปวดกล้ามเนื้อ หรือ อาจมีอาการตาแดง ปัสสาวะออกน้อย ตัวเหลือง ไอ หรือไอปนเลือด หายใจเบาเร็ว มีเลือดออก ในอวัยวะภายใน เช่น ลำไส้เล็ก หรือบางส่วนของปอด เยื่อหุ้มสมองอักเสบ หัวใจล้มเหลว และมีผื่นคันขึ้นตามผิวหนัง

4. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การที่ประชาชนได้เห็น ได้ยิน หรือได้สัมผัสกับ เหตุการณ์ หรือ ข้อมูลข่าวสาร เรื่องโรคเลปโตสไปโรซิส การติดต่อแพร่ระบาดของโรค อันตรายจากโรคเลปโตสไปโรซิส พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรค วิธีปฏิบัติเพื่อการป้องกัน และควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส ซึ่งอาจได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เอกสารวิชาการ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งจะทำให้ผู้ได้รับข้อมูลข่าวสารเกิดการเรียนรู้ เกิดความรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

5. ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส ความเข้าใจ ความรู้ ความจำ จำได้ ระลึกได้ เกี่ยวกับสาเหตุ อาการ การติดต่อ สัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค แหล่งรังโรค การแพร่เชื้อของโรค อาการและอาการแสดงของโรค ผลกระทบของโรค วิธีปฏิบัติเพื่อ การป้องกันและควบคุมโรค เช่น การสวมรองเท้าบูทก่อนทำงานในทุ่งนาที่มีน้ำขัง การกำจัดและ ควบคุมสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค เป็นต้น

6. แรงจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนได้รับการกระตุ้น ทั้งจากภายใน คือ ตัวของ ประชาชนเอง ซึ่งจะเกิดจากการได้เห็น ได้มีประสบการณ์จากต้นแบบที่ดี และจากการได้รับ จากภายนอก คือ แรงสนับสนุนจากสังคม บุคคลในครอบครัว เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทำให้ประชาชนอยากปฏิบัติตนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ในการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซีส

7. ความตระหนัก หมายถึง ความสำนึก ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ และให้ความสำคัญในการที่จะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ เพื่อป้องกันโรคเลปโตสไปโรซีส เช่น การปรับสภาพสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ การกำจัดควบคุมสัตว์พาหะนำโรค การใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเอง และการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเลปโตสไปโรซีส

8. ความเชื่อด้านสุขภาพ หมายถึง การที่ประชาชนมีการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคเลปโตสไปโรซีส การรับรู้ความรุนแรงของโรคเลปโตสไปโรซีส การรับรู้ประโยชน์ของการรักษาและการป้องกันโรคเลปโตสไปโรซีส และการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรค ซึ่งจะทำให้เกิดความเชื่อและนำไปสู่การปฏิบัติตน เพื่อป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซีส

9. เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก หรือความคิดเห็น ของบุคคลที่มีต่อโรคเลปโตสไปโรซีส และความคิดเห็นต่อพฤติกรรม ในการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซีส เช่น การใช้อุปกรณ์ในการป้องกันตนเอง การอาบน้ำชำระร่างกายด้วยสบู่หลังจากแช่น้ำหรือย่ำโคลน การจัดการกับสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกอาคารบ้านพักอาศัย การกำจัดหรือควบคุมสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค

10. การมีส่วนร่วม หมายถึง การแสดงออกของประชาชน ในการเข้าร่วมกิจกรรม การป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซีส ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การร่วมวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การวางแผนแก้ไขปัญหา การดำเนินงานแก้ไขปัญหา การรับผลประโยชน์ และการร่วมประเมินผลจากการดำเนินงาน

11. การป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซีส หมายถึง พฤติกรรมของประชาชน ในการปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติ เพื่อป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซีส ได้แก่

11.1 การใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น สวมรองเท้าบูท สวมถุงมือยาง สวมเสื้อแขนยาวมิดชิด สวมกางเกงขายาว เมื่อต้องไปทำงานในไร่นาหรือพื้นที่ชื้นแฉะหรือต้องแช่น้ำนาน ๆ เมื่อต้องทำกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเลปโตสไปโรซีส

11.2 การอาบน้ำชำระร่างกายทันที หลังการแช่น้ำย่ำโคลน ที่อาจปนเปื้อนเชื้อโรคเลปโตสไปโรซีส จากปัสสาวะสัตว์พาหะนำโรค

11.3 การล้างมือด้วยสบู่และน้ำสะอาด ภายหลังสัมผัสสัตว์ เนื้อสัตว์หรือซากสัตว์ หมู หนู วัว ควาย แพะ แกะ สุนัข ม้า และแมว

11.4 การจัดเก็บอาหารและน้ำให้มีฉีดยา ป้องกันไม่ให้หนูมากินและปัสสาวะรดใส่อาหารและน้ำ

11.5 การรับประทานอาหารที่ปรุงสุกใหม่ ๆ ด้วยความร้อน

11.6 การล้างผักสดด้วยน้ำสะอาดหลาย ๆ ครั้งก่อนบริโภค

11.7 การกำจัดหนูที่เป็นพาหะนำโรค ทั้งในบริเวณบ้านพักที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทำการเกษตรกรรม

11.8 การดูแลรักษาบ้านเรือนที่พักอาศัย และบริเวณบ้านให้สะอาดถูกสุขลักษณะ ไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของหนูที่เป็นพาหะนำโรค

11.9 การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมบริเวณที่ทำงาน ไร่ นา สวน การกำจัดวัชพืช หรือทำความสะอาดคอกปศุสัตว์ เพื่อลดการปนเปื้อนของเชื้อโรค

11.10 หลีกเลี่ยงการทำงานที่ต้องแช่อยู่ในน้ำ หรือที่มีน้ำขังนานเกินไป (มากกว่า 6 ชั่วโมง/วัน)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุ ที่มีอิทธิพลต่อการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส
2. ได้รูปแบบของการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส ที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิสได้
3. นำผลการวิจัยที่ได้ ไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์ พัฒนาการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส ในจังหวัดศรีสะเกษ และนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ที่มีบริบทใกล้เคียงต่อไป